

Olcsít, rosszít

Néhány évvel ezelőtt egyik politikusunk használta az *olcsít* szót. Újszerűségnek tűnt, hiszen addig nemigen hallottuk. Számítógépem helyesírást ellenőrző programja most is pirossal aláhúzza, és helyette a következő szavakat javasolja: *olcsót, lócsiit, dolcsit, locist, lócsét!* Eleinte is szokatlannak, kissé erőltetettnek éreztem. Azután elkezdtem gondolkodni, keresve olyan szót, amely valamelyest hasonlít az említetthez. Nem kellett sokáig töprengenem, hiszen az *olcsó* melléknév ellentétes jelentésű szava a *drága*, és ebből képezzük a *drágít* igét. Segítségemre volt még az *olcsít* elfogadásában egy nyelvvelő írás, amelyben a szerző nem tartotta hibának ezt a többségi nyelvhasználatban nem ismert szót (Balázs Géza: Az „olcsít”-ről másodszer és másként. Magyar Nemzet, 2002. július 13. és július 20.). Az ellenvéleményen lévők azt is mondhatnák, hogy helyette mondjuk: *olcsóbbá tesz*. Igen ám, de ez a kifejezés „terpeszkedő”.

Mindez annak kapcsán jutott az eszembe, hogy újra elkezdtem olvasni Kosztolányi Nyelv és lélek című nyelvvelő cikkeinek gyűjteményét. Kosztolányi kiemelt törekvése az idegen szavak elleni küzdelem. Az emberiség anya-

nyelve (eredetileg a Pesti Hírlap 1933. november 12-i számában megjelent) írásban olvasom: „Minden hang, minden betű önmagában is jelent valamit.” Ezt példával igazolja: „Megannyi angol szó, amely *sl*-l kezdődik, valami *rosszító*, kicsinyítő értelmet takar.” Állítását példákkal is bizonyítja. Fölösleges bizonyítani, hogy Kosztolányi ebben a megállapításában a szó jelentésével azonosítja a hangalakot. Vannak ugyanis kellemes és kellemetlen hangzású hangok. Most arra szeretnék rávilágítani, hogy a *rosszít* ige, illetve a belőle képzett folyamatos melléknévi igenév ugyanúgy elfogadható, tehát nem hibás, miként az említett *olcsít*. Ez utóbbit a *drágít* igével állítottam párhuzamba. Ugyanilyen megítélés alá eshet a *rosszít* is. A *rossz* ellentétes jelentésű szava a *jó*, s ebből képezzük: *javít*. Ezek a melléknévből képzett igék azt fejezik ki, hogy valami valakinek a közreműködésével válik valamilyenné. A *rosszító* folyamatos melléknévi igenév pedig azt nevezi meg, hogy valaki valamit rosszra tesz. A Kosztolányi-idézetben ezt a „rosszítást” bizonyos hangokra vonatkoztatja. Azzal a megállapítással, hogy tudniillik a hangok is befolyásolják a szónak a kellemes vagy kellemetlen hangulatát, egyetértünk. Azt azonban nem fogadhatjuk el, hogy a hangok, illetve a betűk jelentéssel bírnak.

Dóra Zoltán